Öland i raritetstider

En StOF-resa med drag 19-22 oktober 2018

Fredag 19 oktober

Öland i slutet av oktober kan de' va' nå't? Det är väl maj eller vecka 42 som gäller? 14 oförvägna stockholmsskådare höll inte med om det utan gav sig iväg i två minibussar från Liljeholmstorget i arla morgonstund. Skådningen skulle ske på Öland och inte på vägen dit, så första rasten blev en bensträckare vid en bensinmack för lättare påfyllning av näring och ja, lättande på….. När lunchdags närmade sig var vi i jämnhöjd med Stensjö by, vilket fick bli resans kulturella inslag. Vi åt av våra matsäckar och tog en promenad i den gamla oskiftade byn. Några fåglar siktades även där, men de deltog utom den tävling som ledarna utlyste. Satsa en tjuga och vinn potten om du prickar rätt! Kerstin samlade in gissningar och tjugor.

Efter ytterligare någon timmes bilfärd nådde vi krönet på Ölandsbron där arttävlingen tog sin början. Nu skärptes allas blickar ett par snäpp till och de första arterna ropades ut via våra walkie-talkies.

Vid Beijershamn gjorde vi det första riktiga skådarstoppet. "Beijers levererar alltid", som det så riktigt heter. "Fyra mindre sångsvanar" ropades det raskt från tornet. Ett antal rapphönor från Linköping hade också stannat på stranden. En stund senare kunde vi hälsa på Gigi Sahlstrand och hennes rapphönegäng, som enligt traditionen bodde hos Christian Cederroth vid Segerstads fyr. Inga bevingade rapphönor siktades på vår resa.

Fyren Långe Jan på Ölands södra udde i gryningsljus. *Foto: Kerstin Nordenadler*

Vidare till Mörbylånga för inköp av frukost- och lunchmat för resterande dagar.

Ottenby vandrarhem hägrade, så vi for raka vägen dit för uppacknings- och bäddbestyr.

Dagens middag skulle intas på restaurang Kvarnen i Grönhögen. Nära och bra belägen och med god mat till rimligt pris.

Åter på vandrarhemmet gjordes resans första artgenomgång. 65 arter hade observerats av minst två deltagare. Inte illa, med tanke på att halva dagen gått innan vi nådde Öland.

Avfärd i morgon sattes till 06:15, så det var bara att ramla i säng.

Lördag 20 oktober

Avfärd mot ÖSU (=Ölands Södra Udde) kl 06:15. Mörkt och svalt med en svag till måttlig västlig vind. Fyren gör sig väldigt bra i mörkret. Vi samlades bakom Fågel Blå för att få lä och se den uppåtgående solen vid halvåttatiden.

God morgon, Långe Jan! *Foto: Lars Berglund*

De första fåglar vi siktade var änder i strandkanten. Det dröjde en stund innan vi kunde identifiera dem som bläsand, gräsand och snatterand. De vitkindade gässen kom i våg efter våg, som alltid litet ”småskällande”. Med det ökande ljuset kunde vi arta även sälarna. Gråsälarna med långa nosar och knubbsälarna som mest liknar hundvalpar i nosen.

Kungsfåglarna vimlade omkring och verkade inte riktigt veta åt vilket håll de skulle flyga. Ett stort antal sparvhökar både jagade och funderade på flytt. En pilgrimsfalk sneddade över oss. Havsörnar dök upp från flera håll och motionerade gäss och änder, som förskräckta flög upp när de närmade sig. Några av oss gick ner till vindskyddet för att se till att inga obsar skulle missas i onödan. De som stannade kvar vid Fågel Blå fick uppleva en vitkindad gås kämpa mot övermakten i form av en hungrig havsörn. Dramatiskt är ordet! Resans första röda glada flög över när det var dags för återsamling.

Kungsfågeln vilar ett kort ögonblick. *Foto: Klas Reimers*

En av alla havsörnar som jagar vid udden. De ser sävliga ut—men så skenet bedrar! När de verkligen vill, så går det undan!

Här ett yngre exemplar. Notera den lilla fågeln ovanför örnen!

Foto: Klas Reimers

Boet ser alldeles för litet ut för sommargylling, den måste ha ruvat med hela stjärtpartiet utanför!

En mycket intressant observation.

Foto: Klas Reimers

Men var—var är boet? Jo, där hänger det på en gren..

Hoppas boet tas om hand innan väder och vind förstör det, så att fler kan få se det.

Leif Dahlgren i grå jacka och keps närmast Kerstin Nordenadlers kamera.

Kl 9 for vi till Södra Lunden tillsammans med Ölandsborna Gunilla Lundborg och Leif Dahlgren, som visade oss ett sommargyllingbo. En fantastiskt fin skapelse som hängde från en björkgren. Det påminde litet om ett pungmesbo. Leif visste inte om det blev några ungar i boet. Det låg mycket nära stigen, som frekventeras flitigt av både skådare, motionärer och ”vanligt folk”.

Vi tågade vidare till fågeltornet och tog där adjö av våra lokala guider. Vi manades till försiktighet och hänsyn, då årets kungajakt på dovhjort pågick just denna helg. Det small av gevärsskott då och då, uppblandat med de vanliga gåsskrämskotten. Vi såg en hel del hjortar. De kanske kände trygghet med människor som inte bar på gevär.

Bland många andra arter såg vi några flockar sträckande skogsduva, bo-och bergfink, domherrar i mängd, liksom grönsiska, rödvingetrast och sidensvans. En varfågel tronade högst uppe i en buske inte så långt från tornet.

Vi beslöt att vandra ut till stengömslet – ja så mycket till gömsle är det ju inte förstås, men det ligger bra till för skådning vid Norrviks strand, som vid lämpligt vattenstånd drar till sig många vadare. Idag siktade vi myrspovar, skärfläckor och storspovar

Avståndet till fåglarna var besvärande långt, men myrspovarna fångade Klas Reimers med kameran.

Efter litet snabbfika beslöt vi att göra resans första ”drag” på en rödhalsad gås vid södra Kvinneby. Då vi lämnade lunden fick buss 2 en fin obs på kungsörn. På vägens vänstra sida dök det hastigt upp en stenfalk, jagande i en låg enbuske. Tyvärr var det bara Jan och Kerstin som hann uppfatta den snabba fågeln.

Vi sällade oss till de skådare som hunnit fram före oss till Kvinneby och på nutida gott skådamanér hjälpte de till så att alla vi nyanlända snabbt fick syn på den lilla gåsen som lugnt betade i den stora flocken vitkindade gäss.

Nej, det är inte så enkelt som det ser ut på bild att se en rödhalsad gås bland en massa vitkindade gäss! *Foto: Klas Reimers*

Rätt som det var flög alla gässen upp, så då tänkte vi att det var kört för andra som var på väg, men turligt nog gjorde de bara en liten sväng för att visa havsörnen att samtliga var vid god hälsa och slog sig lugnt ner på samma ställe igen för att fortsätta sitt födosökande. Proportionen vitkindade/rödhalsade sägs ligga någonstans runt 1 röd-halsad på 100 000 vitkindade!

Vi hade utsett Stenåsabadet som lämpligt lunchställe. Sagt och gjort, men vi hann precis svälja de sista tuggorna och börja skåda nere vid stranden då Monica kom rusande och ropade att en brunsångare setts bakom fågeltornet. Galopp dit förstås, men den lille rackaren var otroligt skulkig och locklätet gav den ifrån sig ganska sparsamt, så trots att vi ägnade den över en timme, fick inte alla i gruppen se eller höra den.

Stenhusa bod var nästa anhalt på färden och eftersom de skulle stänga kl 17, så var vi tvungna att lämna den lilla bruna fågeln åt sitt öde. Ganska många inköp gjordes och alla hann bli nöjda.
Klockan 17 kom vi till Triberga mosse och där hann vi se enkelbeckasin och svartsnäppor innan vi fick syn på den art vi åkt dit för, nämligen dvärgbeckasin. Den gick där så lugnt i vasskanten och födosökte på sitt envetet lustigt gung-ande sätt. I sanning en njutobs, men nu hade det blivit ordentligt skumt och dessutom dags att bege oss till dagens middagsställe, som var en liten överraskning. Vi hade nosat rätt på att Christian Cederroth (storskådaren vid Seger-stads fyr) skulle hålla ett föredrag om Chile på Gammalsbygården, belägen söder om Torngård, dvs en knapp mil norr om vandrarhemmet. Vi bjöds på en härligt god gulasch med bröd som tilltugg. Både Chrille, maten och perso-nalen uppskattades av samtliga. Allt för en tvåhundring. Ett annorlunda inslag i skådarlivet.
Hem till vandrarhemmet för sedvanlig artgenomgång, som visade att vi sett 36 nya arter idag. Nu står vi alltså på etthundraen arter.

Under dygnets alla ljusa timmar kan vi bevittna dessa fantastiska sträck med vitkindade gäss. Faktiskt värt en resa till Öland om hösten bara det. Notera ljusfenomenet alldeles framför sträcket! UFO eller bara kondensstrimmor efter flygplan? Häftigt såg det ut i alla fall och gav ämne för en livlig debatt i gruppen.

Foto: Klas Reimers

Söndag 21 oktober

Idag gick startskottet en kvart senare för att vi skulle slippa vänta så länge på soluppgången. Vi började på södra udden. Några stod vid Fågel Blå och andra drog sig ner till vindskyddet och gick upp mot Västrevet.

Skrattmåsen ser ut att hota snatteränderna, men så är säkert inte fallet. *Foto: Klas Reimers*

Skådning vid vindskyddet längst ner på udden i arla morgonstund. *Foto: Monica Ahlberg*

Det kom ett larm om en tajgasångare vid Össby, så vi avvek från den ursprungliga planen som sade att Södra Lunden var nästa lokal. Väl framme virrade vi litet innan vi hittade fram till de samlade skådarna. Efter att ha letat i buskar och träd, fick Stickan Holmstedt och Gustav Knall syn på den fnattiga dubbelbandade fågeln. Gransångarna och blåmesarna var fler än tajgasångaren, så det var inte helt lätt att vara säker på att man kollade på rätt fågel, men något ögonblick då och då exponerade den sig öppet i en stor björk, som tappat en stor del av sina löv. Nöjda drog vi oss tillbaka längs stranden i solskenet.

En rostand larmades från öns västra sida, i en by vid namn Beteby. Vi for dit förstås! Undrande hur den skulle kunna ses bland alla vitkindade gäss. Det var ingen fara, redan innan vi parkerat såg vi den!
Lysande gul i solskenet spatserade den lugnt betande i den stora vitkindade gåsflocken.
Ut ur bilarna, fram med kameror och kikare. Den gick snällt närmast av alla fåglarna längs vägen. Otroligt så lätt det är att vara skådare ibland (jämför med gårdagens brunsångare).

Rostanden gick snällt fullt synlig i det främsta ledet. *Foto: Klas Reimers*

Vid en gård nära Risinge hade skarpögde Ola i bil nr 2 upptäckt en svart rödstjärt, så den for vi naturligtvis tillbaka till. Efter att ha letat en liten stund, såg vi att det var två stycken. Fina obsar även här. Bonden kom körande i sin bil, stannade och såg bister ut. Lasse gick fram och pratade vänligt med honom, varpå han tinade upp och det kändes som om vi skildes som vänner.

Nu var det dags att besöka Grönhögen med sin träskofabrik och reningsdammar. Vi hade hoppats på doppingar här, men det ville sig inte idag. Däremot fick vi ett antal resekryss, till exempel sothöna och brunand. Vi lunchade och for norrut till den obligatoriska lokalen Västerstadsviken. Här drog det tyvärr ganska kallt, men som tur var verkade också fåglarna tycka det, då det var ovanligt artfattigt. Vi fick dock se en jagande pilgrimsfalk, stjärtänder, röd glada och kärrsnäppor.

En av de två svarta rödstjärtarna. *Foto: Klas Reimers*

Vid Västerstadsviken har skarpögde Ola Dahlbom fått något spännande i kikaren. Foton: Monica Ahlberg

Efter dagens alla ”drag” är ledarnas planering för dagen raserad. Här tar de sig en funderare på hur resten av dagen ska disponeras på bästa sätt.

För att få skydd mot blåsten och dessutom ett miljöombyte drog vi oss till skogen vid Penåsa där den gamla smalspåriga järnvägen drog förbi en gång i tiden. En intressant kulturhistorisk plats, som bjöd på en del trevliga arter, varav svartmesen var ny för resan. Ett par kungsfåglar, inbegripna i ett inbördes råkurr, dunsade (ja faktiskt!) ned framför våra fötter innan de lyckades skilja sig åt.

Ett larm om en svarthakad buskskvätta vid Torngårds hamn fick oss att överge lugnet i Penåsa. Vi åkte ner vid avtaget till lokalen Görans dämme och promenerade rakt ner till stranden från parkeringen. Vi gick länge i små grupper och sökte den rara svarthakade ganska länge. Han som larmat var kvar och hjälpte till, men till slut gav även han upp. Han berättade att några bilar (med icke-skådare) kommit ner på en väg intill i hög hastighet och efter det hade han inte sett fågeln. Resans enda ”dipp”. Vi fick litet tröst i form av en kustpipare som poserade villigt för fotograferna.

Kustpipare Foto: Håkan Steen

Kustpiparen pep iväg efter en stund. Klas Reimers

I kväll gjorde vi återbesök på den utmärkta restaurangen Kvarnen i Grönhögen. Mätta och belåtna vände vi kylarna mot Ottenby vandrarhem där vi vid artgenomgången konstaterade att vi ökat artantalet med 12 nya arter och var alltså uppe i 113 arter totalt. Nu tätnar spänningen, många har gissat på ett artantal därikring!

Måndag 22 oktober – hemresedagen

Oj, redan sista dagen. Den blir ju bara halv, eftersom vi måste lämna ön 13.30 för att säkert hinna hem innan 20.30. Hoppackning och inpackning av allt i bilarna gick snabbt. Klara för avfärd 06:30. Mot Udden! Svårt att känna att man känner sig färdigskådad på udden på bara en timme, men så fick det bli. Vi hittade väl egentligen inget särskilt nytt. Ett gäng blåsgäss flög över oss. Ovanligt glest med skådare vid vindskyddet idag. Södra Lunden skulle också ha ett avslutande besök.

Adult blåsgås. *Foto: Klas Reimers*

Vi fick rikliga tillfällen att studera olika trastar i flykten. Här en dubbeltrast. *Foto: Klas Reimers*

Vi gick mot södra lundspetsen och vidare till tornet. Sparvhökarna vimlade runt i jakt på byten och ormvråkarna cirklade i skyn. Stora flockar vitkindade gäss kom i plog efter plog medan andra lugnt gick och betade på Schäferiängarna och bland dessa hade det smugit sig in enstaka prutgäss. En gröngöling for förbi oss i god fart, liksom en hel del småfågel. Siskor, domherrar och bo- och bergfink. Flera flockar trastar rörde sig i bortre trädraden. Rödvingetrast, björktrast, taltrast, koltrast och dubbeltrast – femtal i trastar i lunden, alltså.

Litet tillbakalutad skådning, kombinerad med fika i Södra Lundtornet. *Foto: Kerstin Nordenadler*

På väg mot Mörbylånga reningsverksdammar larmar plötsligt Ola i bil 2 om KUNGSÖRN! Vi hittade snabbt en grusväg åt höger där vi kunde stanna utan att störa någon. Alla hoppade ut, ivriga att få syn på den rara fågeln. Särskilt alla vi som missade gårdagens njutobs. Men – det är ju två! Eller-där är ju en röd glada! Har vi sett fel? Nej, så var det inte! Kungsörn är inte vardagsmat på Öland. De är betydligt vanligare på Gotland och i Skåne.

Den röda gladan förvirrade oss ett ögonblick. Foto: Monica Ahlberg

Kungsörnen ser ut att vara närmare i tuben än i kameran.
Foto: Monica Ahlberg

Nu tog vi nya tag mot Mörbylånga reningsdammar, som ligger en liten bit söder om samhället. Vi gick på en vall längs ett Gunnebostängsel och Ola, den skarpögde, såg genast en smådopping. Fåfäng span efter de rapphönor som siktats här i närheten dagen innan. Vi for in till samhället och tankade bilarna. Skönt att ha det ordnat innan bron. Under tankningen kunde vi njuta av flera turkduvor som höll till i träd och buskar på andra sidan vägen.

Fasanen som blev ett av dagens tre reskryss.
Foto: Monica Ahlberg

Bil 1 packad och klar av vår packmästare Monica. Anders ser nöjd ut med resultatet.
Foto: Monica Ahlberg

Beijershamn fick bli vår sista lokal. Nu kände vi att cirkeln var sluten. Lunch, ombyte, ompackning och en stunds skådning, som gav två nya arter: Kanadagås och fasan.

Planenligt stannade vi i Tindered för att äta en tidig middag. För att den inte skulle bli alltför tidig började vi med artgenomgången. Tre nya arter idag, gjorde att vi landade på 116 arter, exakt det antal Per hade gissat på. Stort grattis, ära och prispengar till honom!

Ett snabbstopp gjordes vid Nyköpingsbro för bensträckning och annat innan vi oförväget brände norrut och landade på Liljeholmstorget kl 20:10. Perfekt! Efter snabb urpackning och många kramar och tack för färden, skiljdes våra vägar och var och hem for hem till sitt.

Ledarna Lasse och Kerstin passar på att tacka för den trivsamma stämningen i gruppen och det tålmodiga och ivriga skådandet vid varje stopp. Ständiga omplaneringar på grund av alla drag vi åkte på, gjorde att många av de i förväg planerade lokalerna på östra sidan av ön fick hoppas över helt, eller fick kortare besök än planerat. Sammanfattningsvis en resa med många lyckade drag och finfina obsar på många härliga lokaler. Vädret var helt okej, litet blåsigt ibland, men bara litet regn.

Besökta lokaler och bra obsar

Fredag: *Beijershamn (Mindre sångsvan)*

Lördag: *Ölands södra Udde (pilgrimsfalk, röd glada), Södra Lunden (sommargyllingbo, skogsduva, varfågel, myrspov, skärfläcka, storspov, kungsörn), S Kvinneby (stenfalk, rödhalsad gås), Stenåsabadet (brunsångare), Triberga mosse (svartsnäppa, dvärgbeckasin).*

Söndag: *Ölands Södra Udde, Össby (tajgasångare), Beteby (rostand), Risinge (svart rödstjärt), Grönhögen (brunand), Västerstadsviken (stjärtand, pilgrimsfalk), Penåsa (svartmes, fightande kungsfåglar), Torngårds hamn (kustpipare).*

Måndag: *Ölands Södra Udde (bläsgås), Södra Lunden (prutgås, femtal i trastar, Vägen (kungsörn), Mörbylånga reningsverksdammar (Ola såg en smådopping), Mörbylånga (turkduva), Beijershamn (fasan).*

Lördagskväll på Gammalsbygården med Christian Cederroth, som berättade livfullt om en planerad skådarresa till Chile och om hur han hamnade där, för det var inte alls meningen…….

Jan och Klas (och alla vi andra) lyssnade roat och intresserat.

Foto: Kerstin Nordenadler

Här vid Fysingen gick startskottet för exkursionen Öland i raritetstider

Den som till äventyrs tror att resan började vid Liljeholmen den 19 oktober, får nu se hur det verkligen ligger till. Ledarna tog kikare, dator, kartor, block och pennor till Fysingen den 13 oktober. Där skådades och lades pannor i djupa veck, skrevs, telefonerades och planerades i flera timmar. Roligt hade vi!

Här vid Beijershamn avslutades exkursionen, även om själva hemresan återstod.

Vi fick hjälp av en utomstående vid Beijershamn att ta bilden så att alla kunde vara med. I den främre raden syns Monica Ahlberg, Kerstin Nordenadler, Per Helgesson, Björn Dahlbom och Ola Dahlbom. Bakom dem står: Klas Reimers, Håkan Steen, John Morén, Lars Berglund, Anders Zetterlund, Alf Wedmalm, Bertil Malmgren, Jan Nordberg och Christina Sjögård.

Artlista Öland 19-22 oktober 2018

Knölsvan
Mindre sångsvan
Sångsvan
Sädgås
Bläsgås
Grågås
Kanadagås
Vitkindad gås
Prutgås
Rödhalsad gås
Rostand
Gravand
Bläsand
Snatterand
Kricka
Gräsand
Stjärtand
Skedand
Brunand
Vigg
Ejder
Alfågel
Sjöorre
Svärta
Knipa
Salskrake
Småskrake
Storskrake
Fasan
Smålom
Storlom
Skäggdopping
Storskarv
Ägretthäger
Gråhäger
Röd glada
Havsörn
Brun kärrhök
Duvhök
Sparvhök
Ormvråk
Fjällvråk
Kungsörn
Stenfalk
Pilgrimsfalk
Rörhöna
Sothöna
Trana
Skärfläcka
Större strandpipare
Ljungpipare
Kustpipare
Tofsvipa
Skärsnäppa
Kärrsnäppa
Dvärgbeckasin
Enkelbeckasin
Myrspov
Storspov
Svartsnäppa
Gluttsnäppa
Skrattmås
Fiskmås
Gråtrut
Kaspisk trut
Havstrut
Tamduva
Skogsduva
Ringduva
Turkduva
Gröngöling
Större hackspett
Sånglärka
Ängspiplärka
Sädesärla
Sidensvans
Gärdsmyg
Järnsparv
Rödhake
Svart rödstjärt
Koltrast
Björktrast
Taltrast
Rödvingetrast
Dubbeltrast
Tajgasångare
Brunsångare
Gransångare
Kungsfågel
Entita
Svartmes
Blåmes
Talgoxe
Nötväcka
Trädkrypare
Varfågel
Skata
Kaja
Råka
Kråka
Korp
Stare
Gråsparv
Pilfink
Bofink
Bergfink
Grönfink
Steglits
Grönsiska
Hämpling
Vinterhämpling
Gråsiska
Domherre
Stenknäck
Gulsparv
Sävsparv

Antal sedda arter per dag: Fredag 65, lördag 90, söndag 96, måndag 84

Antal nya arter per dag: Fredag 65, lördag 36, söndag 12, måndag 3

Totalt antal sedda arter: 116